

Село: Свидник

Округ: Свидницький

Край: Трашівський

Свидник 1960

Культурний референт:

Голова М. Н. К.

покінар.

Збілей Жван народився 13-го лютого 1914 р. в селі Речетівка, округ Бардіївський. Початкову школу відвідував у своїм ріднім селі, горожанську школу та учительську семінарію у Трашеві в 1928-1935 р. Після закінчення учительської семінарії став учителювати від 1935 р. У Свиднику учителював від 1-го вересня 1945 р. Крім свого учительського заняття працював на культурно-освітньої ділянці та від 1957 р. у Місцевому національному комітеті села Свидник.

с села Свидника.
асрічне положен-

Село Свидник знаходиться на роздоріжжі Трашів-Дукля-Бардіїв-Стропків, де зливаються ріки Ондава з Ладощиркою. Село лежить 220 м н.р.м. в Карпатській улоговині Дуклянського перевалу. Ріка Ладощирка бере свій початок над селом Вишній Кошарник а ріка Ондава над селом Ондавка. Найбільше води в цих ріках буває навесні (в березні або в квітні) а найменше води буває влітку або в суху осінь. На південно-захід від Свидника по довж ріки Ондави тягнуться Ондавські гори з найвищою вершиною Чорна гора (670 м н.р.м.).

належність села.

Свидник завдяки свого вигідного природного положення стався господарським та культурним центром району під Дуклянським перевалом. Вже за режиму Австро-Угорщини Свидник стався окружним містечком. За капіталістичної Чехословацької республіки до 1925 р. також був округом. Від 1-го грудня 1925 р. Свидницький округ належав до складу Стропківського округу а в Свиднику була експозитура окружного уряду. Від 1-го липня 1942 р. Свидник знову стає самостійним політичним округом. Свидницький

окруж межує з округами Бардівським, Граматівським, Строківським і Міжлабівським. Свидник як округне містечко має свою традицію і багату історію.

Обачня та кадастрів.

Село Свидник до 1944 р. був політично і кадастрово поділений на два самостійні Свидники: Нижній і Вишній, які розділяла ріка Ладоширка. Кадастер Свидника межує з орлицьким, ядлівським, капишовським, ладошировським, вагринецьким, новополянським (мергешським), сорочинським, містиським, грабовецьким, рівнянським та юрко-волянським кадастрами.

Назви окремих кадастрів: На гірку, Луг, Долина, Короткою долина, Церковна земля, Гора, Черешеньки, За Божиків потілок, Савкова яма, На лаз, Жидлярський лаз, Полянка, Буковинки, Верх Берези, Каштелик, Труник, На вовчий кут, Семипрути, За Поливків потік, Під діл, Дуброва, Шільське.

п і рослин-

Трунт полей взагаліному є досить родючий. Клімат забезпечує достатню кількість тепла і вологості, необхідних для вирощування рослин, а при тим і атмосферні опади здебільша рівномірні протягом цілого року. Ці природні умови дозволяють вирощувати різноманітні рослини, потрібні для харчування та достатню кількість кормів для розводження свійських тварин. Велика частина кадастру найбільш придатна на вирощування картоплі, кормових, зернових і технічних культур як ячмень, овес, жито, пшениця, льон, кормова ріпа і конюшина. В останні роки вирощується і багато городини: капуста

ту, оїрці, колоради тощо.

ія села.

Не можна писати хроніку села Свидника, щоб не згадати його історію. Село Свидник має багату свою історію, про яку пишеться в хроніці бувшої Шаршівської жупи слідує:

„Свидник (Нижній, Вишній) в року 1415-1416 належав пануванню Маковича під іменем Швадир Хвудпуч. В одну добу був меншим містечком. Власники Свидника були у 1683р.-1694р. Редеску. Ракоцій Ф. І дарує одному із своїх визволителів опікунові Кечхлови. У 1712 році є власником Редеску, пізніше Олісську, у 1714р. Редеску Волчанську, Рокісську. У 1775р. граф Фрітмау. У 1777р. Редеску. У 1794р. Свидник дістав право переводити щорічно 5 ярмарків.“

У 1806р. через Свидник вертався до своєї Батьківщини славний полководець М. У. Кутузов. В його честь була відкрита 23-го лютого 1956р. пам'ятна дошка на будинку окружного національного комітету з двумовним текстом:

9.-10. januára 1806 obyvateľstvo Svidníka srdečne prijalо ruského vojvodu Michala Iljarionoviča Kutuzova na ceste do vlasti.

Svidník, 23. februára 1956.

9-10 января 1806 года население Свидника радушно встретило возвращающегося на родину гениального русского полководца Михаила Илларионовича Кутузова.

Свидник, 23 февраля 1956г.

Павлович

З історією села Свидника є зв'язані імена
О. Кв. Павловича і Явана Поливку.

Ровесник Олександра Духновича був поет
Олександр Яванович Павлович. Народився
19-го вересня 1819р. в селі Чарне Бардіївського
округу в сім'ї священика. Коли йому було
чотири роки померли його батьки. Він пере-
їхав до Ловова до свого дядька і там учився вко-
латковій школі. У 1834р. вернувся на Макови-
цю і в Бардіїві вступив до латинської школи;
там був чотири роки, потім перейшов у шко-
лу до Мишковця, де навчився німецької, ла-
тинської і грецької мов. У Агрі кінчив філо-
софічні класи і звідти перейшов до богословсь-
кого ліцея в Трнаві. Там вже почав писа-
ти „руські стихи“ і в них уже обороняв свій
народ.

У 1848р. став священиком. Деякий час ще
був домашнім учителем, потім єпископським
архіваріусом у Трашеві. Від 1851р. був паро-
хом у Біловезжі, де перед ним був Олександр
Духнович. Тоді він друкував свої вірші в га-
зеті „Вісник для Русинів австрійсько-угор-
ської держави“, що виходив у Відні. Від 1861р.
жив аж до смерті у Вишньому Свиднику.

О. Павлович умер 25-го грудня 1900р. і похо-
ронений біля церкви. На його могилі є кам'я-
ний пам'ятник з текстом:

Paulovics János
szentkerki tanácsos esperes és helyes
EH 81 évet mk 1900 decs 25

Въчна е му память.

Павлович здобув собі серед трудящих Маковиці загальну пошану. У віршах проповідував любов до рідного краю і народу. Він вірив у непохитну силу та мужність трудящих, що боролися за соціальне і культурне відродження.

Цією вірші можна поділити на вірші патріотичні, соціальні, дидактичні і байки. Про-являються в його віршах демократизм, гуманізм та протест проти знущанню над трудовими масами.

Більшість тих віршів написано на маковицько-українському діалекті. Про Свидник він пише у вірші "Давний Свидник и жители его:"

В Шариской столици мы
два Свидники маме,
Еден Вышным, а другий
Нижним называме.
Нижний Свидник и старым
звыкли называти,
То там, в Нижнем Свиднику
была церков мати.
Где панска загорода,
там стояла фара,
Недалеко от фара
была церков стара.
Забалюся Сирмаим
каштель мурувати,
Росказали оттам
Фару геть прятати.
И газдам розказали
хижи розваляти,

А зачали грофове
 каштель мурувати.
 Загалися грофове
 в Свиднику ширити,
 А розказали стару
 церков розбурити.
 Дерев'яну церковицю
 спрятати казали,
 На страки мурувати
 нову помагали.
 Свидницюке циле панство
 грофове продали,
 Троць одишли, а люде
 в Свиднику остали.

Три Свидниках сходяться
 ярки и потоки,
 По дождях тоты рики
 широки, глубьки.
 Выше Свидников тече
 вода с Капишови,
 А с тов сходиться друга
 из Ладомирови.
 Теперь уж разом плынуть
 по межи Свидники,
 Ту робять много рази
 шкоди превелики.
 Теперь рика свидницкий
 хотарь розлуче,
 Старый як-так, молодой
 бодай як газдуе.
 Пониже двох Свидников
 там Ондава плыне,

А в той свидницкой води
назвиско уж чине.

Уж ей Ондавой вишитки
люде называют,

Рыбари в ней много раз
рыбок нащипают.

Русски люде в обидвох
Свидниках бывають,

Природным русским словом
бога прославляють.

На свидницких хотарах
мало росне травы

Не мають свидникане
сина ни отавы.

Влити не есть што пасти

в зими с рилл коршити,

Со слабым статком тяжко
хотарь обробити.

Ах не мож у Свидниках
теля приховати,

Уе есть, не есть откале
крайцарь на соль взяти.

Ах, нет моложа, масла,
сыра, ни жентици,

Псота нам біднам жити
ту, на Маковици.

Вышний Свидник варошом
люде называют,

В Свиднику пять ярмарки
до рока бывають,

ярмарки свидниканам
псоты задавають,

Трез ярмарк, нить не робят,
ходят, попивают.

Кебы свидницьки жекы
хліб пекы хотили,
На ярмаку они бы
дашто заробили.

Кебы мясо капекли,
каши наварили,
Вдячно бы им фурмане
за то заплатили.

За роботу они бы
страву осолили,
И галушки може бы
собі намастили.

Стропковане в Свиднику
гроши зарабатяют,
А свидничане собі
нить не огадают.

Лиха на них одежка,
о дити не дбают,
Бо во Свиднику люде
лем козы тримают.

Кебы овцы тримали,
лише бы робили,
Бо бы ся с овей волной
красно приодили.

А мали бы от овец
бриндзы и жентилцы,
А с вовны теплы нули,
гули, рукавицы.

Вчий мой барз поправят
по горах хотари,

Прото панове завжди
ставляють кошари.

Прото завжди уроди
они красні мають,

А за дороги гроши
волку продавають.

Бідні люде тримають
леш тоти козиска,

Бо не мають про овци
своего паствіска.

Землями у Свиднику добру добу володів старинний угорський дворянський рід Сирмаїв. Ліпші земельні ділянки Свидника приналежали якраз тому роду. Не зважаючи на те, цей рід незабаром на стільки збіднів, що почав продавати землю селянам і, накінець, що продав посліднє поле, покинув Свидник і переселився у гмиш Уоршуми. Цього „каштель“ зберігся до цей доби, припоминає населенню переказ о цих тяжких добах давнього минулого, коли ружоземні магнати багачами гнали селян на „панщину“.

Павлович безпощадно засуджує експлуататорів в цім листі і графа Сирмая:

Забалося Сирмайи каштель мурувати,

Росказали оттале фару гет убрати.

Загалися гродове в Свиднику ширити.....

Друг Павловича Уван А. Полівка (1866-1930) позбирав його вірші і видав під заголовком: Венец стихотворений О. У. Павловича. Уван Полівка учителював у Виш. Свиднику від 1889 р. до 1-го бер. 1919 р. Він займався теж письменництвом.

ілля села.

Протягом довгої доби, були два Свидники, Нижній та Вишній. Вони мали самостійні політичні уряди і свої кадастри. Днем 1-го січня 1944 р. злилися обидва Свидники в одне політичне село з назвою Свидник. За капіталістичної Чехословацької республіки селою управляв сільський комітет очолюваний старостом (називали його ризстарем). За так називаного Словацького штату правління села переходить в руки одної людини - комісара. Після визволення Чехословацької республіки від фашизму, від 1945 р. селою став управляти міський національний комітет (МНК).

Перший МНК складався з комуністів, демократів і безпартійних. Головою комітету був Михайло Борщ, а дальшими членами були: Микола Юнас, Іван Морковця, Йосиф Шкраб, Юрій Короткий, Йосиф Юнас, Іван Лаката, Йосиф Андрейко, Микола Мергешук.

Міський національний комітет обраний 1957 р. складається з 20 членів. Після партійної належності є 12 комуністів і 8 безпартійних. Кожний член є депутатом свого району. Члени МНК є: Іван Морковця, Йосиф Ванат, Михайло Сабол, Микола Шрага, Іван Збілей, Михайло Зошак, Анна Цимборова, Марія Кушнір, Анна Мікак, Йосиф Половчик, Юрій Шмайда, Іван Мурик, Юрій Дзубай, Іван Борщ, Михайло Сабол (мол.), Іван Галушка-Ана, Іван Ванчик, Іван Панько, Петро Зошак, Микола Юнас.

До складу МНК належить і комітет жінок при МНК. Міський національний комітет керує селою на ділянці сільськогосподарській, освітньо-культур-

ній, піклує про покращання Свидника, веде метрику
свіденцію народження та померших осіб.

лення.

За минулих режимів, так за Австро-Угорщини як і
Чехословацької республіки, хоч популяція була значно
велика, но приріст села був незначний. Частиим випад-
ком було, що в сім'ї було 8-11 дітей. Но, населення зани-
малося виключно сільськогосподарством, заробкові
можливості не були і вся сім'я була відказана на до-
ходок із сільськогосподарства. Вже за режимів Австро-
Угорщини велика кількість населення емігрувала
за роботою в США. Олександр Павлович у своїм пись-
мі Ілліи Жалиняку з 6-го жовтня 1899р. пише, що
із Свидника є в Америці около 120-140 людей. Жит-
тєві умови не покращали ані за буржуазної Чехо-
словаччини. Чоловіки шукали роботу за кордоном
як в США, в Канаді, в Аргентині, в Бельгії та
в інших державах. Тому у 1938 році при народоче-
ленню у Свиднику є лише 812 мешканців. За так
називаємого Словацького штату в 1942 році із Свид-
ника фашисти вивезли 97 осіб-євреїв до концен-тра-
ційних лагерів, де всі загинули. У 1947 році добровіль-
но оптувало до Радянського Союзу 45 осіб-робітни-
ків і хліборобів української національності. Від 1945р.
кількість населення значно зростає. Це тому, що
у соціалістичних секторах у Свиднику знайшло
собі на сотні людей заняття. У так у 1959 році
є понад 2500 мешканців у Свиднику.

Склад по заняттям населення після 1945р. знач-
но змінився. На сільськогосподарстві працює тільки
1/5 населення т.є 140 садиб. Решта населення є служ-
бовці і робітники у різних підприємствах і урядах.

Трудову інтелігенцію творять урядовці, учителі, лікарі, які пліч о пліч з робітниками і селянами забезпечують побудову соціалізму.

іональність Жоренне населення Свидника своїм походженням є української національності. Переселились сюди ще за панування Людовика Великого 1352-1354 під керівництвом Федора Жорятювича. Люди, що прийшли з Жорятювичем поселились між Туменним і Новим містом, звідки переселялися на різні сторони вздовж ріки Лабриця і Ондави. Пізніше оселялись і вздовж ріки Ладрирки. З більшої частини це населення служило як кріпосники Ракоція П. О. Павлович згадує у вірші Маковича:

" Коли мурували білу Маковичю,
Тонили на пакське убогу вдовичю."

Хоч це населення було під впливом спочатку мадьярським, пізніше словацьким, но свою українську мову сохранило і витворило собі так називаємий маковичський діалект. Національну свідомість укріпляли в них будителі живучі у Свиднику О. Павлович і Іван Паливка. Но, за режиму Австро-Угорщини і за капіталістичної Чехословаччини населення Свидника не могло культурно розвиватися і в національній свідомості проглиблятися, но, навпаки населення було веджене до денационалізації. Це відбулося і в 1938 році 31-го грудня при народописанню, якого був результатом наступний:

Національність		Релігія	
словацька	348	греко-кат.	497
чеська	28	рим-кат.	131
руси́нська	320	ев. а. в.	13
німецька	2	ев. реф.	3
мадярська	11	православна	9
польська	1	ліхослов. бр.	5
жидівська	97	євреї	153
інша	5	без релігії	1
разом	812	разом	812

Тільки від визволення нашої країни Радянською Армією населення культурно і національно розвивається і свідомо голоситься до своєї української національності.

Віроісповідання.

Населення Свидника ~~було~~ ^{було} спокон віку було православної релігії, тільки у 1646 році перейшло на унію. Від того часу признавали головою церкви римського отця (папу), ко обряд вповні залишився православний і називались греко-католиками. Після першої світової війни в Свиднику знову було прагнення вернутися на православіє. Но це було здійснено тільки у 1950 році, коли населення масово повернулось до православного віроісповідання. Лише місцевий священик і декілька свидників цьому сопротивлялися і стали відвідувати рим. кат. костел.

У Свиднику є 2 православні церкви, на Жукньому і Вишньому. Під час капіталістичної Чехословацької республіки до Свидника переселились різні службовці, ремісники та торгівці словацької національності, рим. кат. релігії. Вони собі

В 1940 році побудували рим. кат. церкву (кошцел), яка знаходиться біля одинадцятирічної середньої школи.

Путешніє православне населення ще строго дотримує православний обряд і вжиті традиції своїх предків. На свято Троявлення на річці Ладоширці відбувається "священна вода" а потім колядування т. є. священник ходить з дому до дому окропляти кімнати. На великодні свято відбувається посвящання пасхи. Люди у кошिकाх приносять до церкви пасху, масло, яйця, солонину, ковбасу, жовту грудку (грудка зроблена з 30 розбитих у мисці варених яєць). Священник все те посвящує і окроплює водою а віруючі через великодні свята те все їдять. Посвящання зілля відбувається "на Яна" (7-го липня по козовому стилю). В цьому зіллі вірають лікувальну та карівну міць. Старе зілля вечер палать, це зовуть собітки при чому співають пісні "А на Яна на Яконька". Ще при дотримуванні різних обрядів і традицій строго дотримують пости т. є. не їдять м'ясо, навіть із молоком і не роблять свадоби і музики. Віруючі дотримують такі пости: 4 тижнів перед Великоднем, 2 тижні перед Петром і Павлом, 2 тижні перед Успенієм Тьогородиці, 6 тижнів перед Різдвам. Крім того постять кожну середу і п'ятницю. Слід сказати те, що всі ті церковні обряди і традиції старші люди ще строго дотримують а їх порушення вважають гріхом, якого можна позбавитися в сповідах в церкві.

Ще міцно є закоренені в людях різні забабони і повіря. Так наприклад вірають, що ворожки можуть їх вилікувати від деякої важкої хвороби

або, що ворожихля зможе повернути корови молоко, що досорка видібрана.

Є правдою, що молодше покоління, яке вже познайомилося з наукою та вченням маркс-ленінізму перестало дотримувати пости та перестало вірити забабонам і повірям. Но, ще є міцно завантажене релігійними пережитками, які дотримують не збереження але під впливом своїх батьків.

Спосіб життя.

Після визволення нашої країни Радянською армією у 1945 року народ перебрав владу у свої руки і під керівництвом Комуністичної партії він взявся за відновлення та побудову нашого господарства.

Успіхи нашого соціалістичного господарства відражаються на матеріальному і культурному рівні у всіх ділянках життя нашого народу. Життєвий рівень значно вищий ніж був у долюкхенської республіці. Доказом цього є загальне споживання, яке невпинно зростає. Щороку зростає продаж харків, одягу, взуття, текстилю, меблів та інших продуктів виробництва. Поліпшуються житлові умови трудящих. Кожним роком у Свіднику зростає кількість нових житлових будинків. Будують хлібороби, робітники та інші трудящі. Нові будинки є комфортні та гігієнічні. Квартира складається з 2-3 кімнат, кухні, купельні тощо. У квартирах є заведений електричний струм та в останню добу і водопровід поступово запроваджують. Кімнати є обладнані модерними фабричними меблями а вже не живить в жодім домі радіоприйомник.

Харчування людей далеко покращало. Люди

печуть або купують білий пшеничний хліб, хлібороби щорічно забивають для себе свиню, купують м'ясо і різні харчові продукти. Особливо є багаті великодні і різдвяні свята, свадьби, хрестини та традиційні ярмарки.

У Водеганні багато, но, можна сказати, що цілком змінилося. Молодь, так жінки як і чоловіки перестали носити народний крой. Тільки старі жінки ще носять неповні старий крой - костюм.

Жіночий національний костюм села Свидника, який носився до другої світової війни, т. є до 1945 року. Тепер цей костюм вживають на виступах художньої національної творчості, на фестивалах „Свято пісні і танців“, які щорічно відбуваються у Свиднику.

Люди перестали лікуватися природними ліками - зіллям та заборонами. Вживають аптечні медикаменти - медцини та лікуються в лікарні, внаслідок чого понизилася смертність, яку раніше спричинювали небезпечні заразливі хвороби. У Свиднику ще загато багато вживається спиртових напій, які ще теж мають великий вплив на здоровельний стан людей.

вості мови.

Угоринні населення Свидника говорить своїм українським діалектом, в якому вживається різні слова словацькі, німецькі і мадьярські слова. Цей діалект звикли називати „лемківським“, тому що в ньому часто вживається прислівник „лем“. У діалекті теж вживаються неправильні граматичні форми як напр.: буду робил, буду питал, далам, зо шнаи. В деяких словах є заміняють на „ш“ напр. дешат, -десять, шім - сім, уж ем ша видала і тощо. Три вимови слів заміст „и“ вживають „ы“ наприк. сыр, хыжа, ножык, была тощо. Часто вживають скомолені - перекручені слова як напр. арань - апельсини, наю - батько, талар - долар, Тамерика - Америка. На притакування найчастіше вживається слово „є“.

В діалекті не вживається правильний український наголос. Він звичайно кладеться у словах на передпоследньому складі напр.: П'анська л'аска на заднім хвості вісить.

Прислів'я на діалекті:

Вий на добре сына, то не буде псица.

Хто не сіял, тот не буде жати.

Корова забила, як телятом була.

Вночі вшиткы коровы чорны.

З вельо страху - мало дожджу.

Мала грудка, але самий сыр.

Де нич не є - там аки корт не бере.

Нехочена кума паця зіла.

Теплий кожух, але не на мене шитий.

Кайся, Іване, як ты не стане.

Кум, не кум а з черешки долов.

Дай, жесфраку, палицу а тебе най пси зідят.

Плату на плату бий а палинку пий.

Пісня на діалекті:

У Свиднику невіста молода,
 лем до корьми або поза саду.
 Пришла я там, тай стала, тай стала,
 кармарка мня там вітала, вітала.
 Вітай у нас молода невіста,
 шось нового до корьми принесла.
 Принесла я пшекицы, пшекицы,
 дай, кармарко, палінки з півкицы.
 Принесла я і мукы, і мукы,
 дай, кармарко, палінки до рукы.
 Принесла я і кашы і кашы,
 дай, кармарко, палючки до флашы.
 Далам за ню піязы, золото
 она зо мном де векше болото.
 Напила мша мужа шя не бою,
 о газдовство не стою, не стою.

Заспівала Олена Калыняк.

Сільські звичаї.

Ще до сьогодні у Свиднику заховилися звичаї, які дотримують на Федоровицю, Андрія, Яна, Різдва, на Русала.

В тижні Федоровиці варять грибову маганку, щоб на молоці була густа сметанка. На Андрія є так званий полазник, люди не ходять в мужі хати, щоб їм кури підгас цілого року добре неслися.

На другий день у Великдень, у понеділок скоро рано хлопці ходять на обливання. Ідуть з дому до дому і обливають дівчат з водою. За те їх понукують ~~ї~~ жолочками та напнтками. На третій день обливають хлопців дівчата.

чне життя.
істинна партія
жизні.

Власі буржуазної Чехословацької республіки робіт-
ники і хлібороби були визискувані місними капі-
талістами і куркулями. Трудаці постійно переко-
нувалися, що всі інші політичні партії, яких тоді
у Свиднику було понад 16 не служать інтересам
бідного народу, но навпаки, кожна з партій захи-
щала інтереси багатіїв. Вже 1924 році Іван Мор-
ковця, Фогел Тут і доктор А. Толбергер приготова-
ли заснувати організацію Комуністичної пар-
тії. У 1926 році здійснилися перші публічні збори,
на яких були прийняті за членів Комуністичної
партії Іван Морковця, Др. А. Толбергер, Фогел Тут
і Андрій Русин. Місна організація Комуністич-
ної партії від того часу вела перед виборчу кам-
пань до виборів, які були у 1926 році. Населення
Свидника у цих виборах голосувало за слідуєчі
партії: Соціально-демократичну, Аграрну, Руську-
народну, Руську-автономну, Клерикальну, Ма-
ло-земледільську, Комуністичну, Народно-де-
мократичну, Народно-соціалістичну, Жидовську
та інші менші партії. Комуністична партія
в цих виборах мала великі успіхи, тому, що
дістала одну четвертину усіх голосів Свидни-
ка.

В тому часі Комуністична партія поставила
собі мету організувати страйки на лісопилно-
му заводі у Крайній Толані та у Капшиовій і
поширвати ради членів партії. До 1938 року Кому-
ністична партія працювала легально. За так
називаємого Словацького штату була розпуццена
і перейшла до ілєгаліти. В ілєгаліті нашола
ла партизанам та радянським полоненим,

які утікали з німецьких концентраційних лагерів.

Заслужений член Комуністичної партії у Свиднику був Іван Морковця. Народився 1901 року у Свиднику, в сім'ї бідного хлібороба. Початкову школу відвідував у Свиднику і його учителем був Іван Толубка. Вже в молодому віку лю-

бав читати книги і випадково йому дісталася до рук марксистична література, яку читав з захопленням. Ще більший вплив на нього мали бесіди з учасниками Великої Жовтневої соціалістичної революції, які вернулися з Радянського Союзу до Свидника. У 1927 році брав участь на партійному навчанні в Празі а в 1931-1934 роках абольбував політичну школу в Радянському Союзі, в Москві та Києві. Після

1945 р. свої політичні досвіди добре використав як агітний працівник на полі політичному і господарському. За свою працю був нагороджений орденом „40 років СРСР“.

Після визволення нашої країни Радянською Армією у Свиднику була на ново заснувана місна організація Комуністичної партії Словакини, яка складалася з понад 80 членів і кожним день росла. В цей час метою організації було чим скоріше оновити регулярне життя на всіх ділянках та вести боротьбу проти буржуазно-капіталістичними залишками, які були організовані в Демократичній партії. Після 1948 року організація КПС знову поставила собі мету побудувати Свидник та заснувати ЄСДЛ. Це завдання було не легке, но за допомоги вищих органів праця була успішна і мета сповнена.

організації.

На полі господарському та культурному при побудові соціалізму у Свиднику допомагають комуністичної партії масові організації: Культурна спілка українських трудящих, Союз Чехословацько-Радянської дружби, Спілка Чехословацької молоді, Фізкультурна організація, Пожежна спілка, Спілка першого хреста. Жодна із цих організацій на своїй ділянці веде агітаційно-політичну працю та вкладається активно до побудови соціалізму. Одна спільна мета всіх організацій є постійно підвищати матеріальний та культурний рівень населення. Ці організації під керівництвом ЖОМпартії приготувляють Тершотравневі маніфестації, Свято пісні і танців, торжество В Ж С Р, День перемоги, Міжнародний день жінок, Міжнародний день дітей, День Чехословацької армії та інші визначніші акції і торжества.

се господарство.

Завданням сільськогосподарства є забезпечення харків та постачання важливої сировини промисловості. Сприятливі умови, старанність і спритність наших селян та підтримка, яку дає наша народно-демократична республіка, сільському господарству, помагають виконувати ці завдання.

У свидницькому кадастрі є досить родючого ґрунту та є сприятливий клімат, що допомагає до рентабельної продуктивити сільсько-господарства. Сільськогосподарська земля (поля, луки, пасовиска, сади) займає дві третини всього кадастру, решту становлять ліси. З усієї сільськогосподарської землі понад 600 га - це рілля.

У Свиднику є понад 140 сільськогосподарських садіб в пересічних розмірах 5га на одну садибу.

За влади капіталістів сільське господарство значно відстало в порівнянні з промисловістю. Велика частина найкращої землі, понад 70га була майном поміщика Шмельця. Дрібні селяни та середняки не мали достаток добрива для удобрювання ґрунту, не мали змогу фактово вишколюватися та не мали змогу користатися механізацією знаряддям. Самим більшим недоліком було те, що ґрунт постійно дробився з отця на дітей. У зв'язі з усіма тими умовами рентабельність сільськогосподарської продукції не вистачала для виживи сім'ї хлібороба.

Соціалізація села. Після визволення нашої країни Радянською Армією а особливо після лютого 1948р. зникли поміщицькі та скасувались церковні землі, які припали Державному майну (Штатним маєткам) до Нижнього Орлика. Дрібні селяни та середняки стали об'єднуватися в Єдині сільськогосподарські артілі (ЄСГА). У Свиднику перший раз заснували цілосільську артіль 1952р. Внаслідок того, що не була достатня організація роботи та керування артілі було невідповідне то артіль в другому році восени зупинила свою діяльність. Хлібороби знову стали господарювати по старому - індивідуально.

У 1958р. знову 40 хліборобів погоди спільно працювати у ЄСГА. Рентабельність поновленої артілі була добра так в натуралії як і в зарплаті за трудові дні. Тому у 1959 році приєдналося дальших 88 хліборобів і зостало тільки 12 одноосібників.

Головним ініціатором в побудові соціалізації села Свидника була сільська організація Компартії, Місцевий національний комітет очолюваний Уваном Морковцем, який невпинно агітував хліборобів до ЄСГА.

Наші дрібні хлібороби та середняки в ЄСГА розорали межі та погали по соціалістичному працювати за зразком радянських колгоспів. Не має кращого погляду на околицю Свидника, як на широкі артільні лани. Загальносільська свидницька артіль у 1959 році проживала першу весну, бурхливу і радісну. Артільники скільки обробляли грунт на сполучених ланах та користалися новими продуктивними машинами. Ще в тому році побудували корівник для 50 коров та свинарник на 400 штук. Артіль досягає в сільськогосподарських плодинах гарні успіхи, значно кращі ніж одноосібники. В 1959 році була досягнена наступна гектарова ректабельність врожаю:

пшениця 14,20 ц, жито 19 ц, ячмінь 15 ц,
овос 11 ц, картоплі 63 ц.

Рослинність.

ЄСГА переважно розводить зернові культури, картоплі та кормові культури. Лише в малій мірі розводять технічні рослини а це льон та багаторічні культури. Взагалі не розводять стручкові рослини та кукурудзу.

Процентуальність вирощування рослинності:

Зернові культури	60%
картоплі	20%
кормові культури	14%
технічні культури	3%
багаторічні культури	3%

Тваринництво.

Значення тваринництва у нашому сільськогосподарстві постійно зростає, тому що тваринництво постачає населенню добірні харчі, тобто м'ясо, молоко, жири, яйця. Умови для розводження тваринництва є сприятливі. Збільшенням посівної площі кормових культур і картоплі та використання підкислів харчової промисловості забезпечується достатня кількість корму для тварин а це уможливило збільшувати їх поголів'я. У такому районі у Свиднику розводять рогату худобу, свиней та домашню птицю.

Одною з найважливіших ділянок є розводження рогатої худоби. Розводиться пінзавська порода. Слід сказати, що продукція молока збільшується підвищенням удійності корів, яка досягається у ЄСГА приблизно 6 літрів молока на день на одну корову. Це ще не досягує пересікності планованної удійності на Словаччині. Дуже важливою проблемою є здоровельний стан рогатої худоби, тому, що у свидницькій артілі поширилась туберкульоза з 5,8% на 16%.

Свинарство забезпечує нам м'ясо і жири, тому дуже дбається про його поширення. Побудований свинарник на 400 штук буде уможлиовати повкити план заготовлі на 100%. У свиней часто поширюється хвороба „нервінка“, проти якої ветеринарна служба своєчасно кринимає міри.

Треба згадати те, що до сьогодні ЄСГА не розводить домашню птицю, але розводять її артільники на своєму господарстві.

Хоч Свидник був окружним центром, но своєю побудовою ніс характер села. А це тому, що будинки взагалі були як сільськогосподарські садиби. Тати переважно були побудовані з дерева і вкриті соломом. Тільки в останніх роках капіталістичної Чехословаччини і так наз. Словацького штату будувались будинки із цегли і вкривали їх етериком або жестю. Визначніших публічних будинків було мало. Найстаріший будинок у Свиднику є "каштіль" побудований графом Сирмаєм. Цей дім стався майном хлібороба Худераво. Інші старі будинки є наступні:

"Тройця", який знаходиться перед будинком ОНК. Стара церковна школа - служить тепер для дитсадку.

Кантор-учительські квартири - будинок був адаптований для пекарні.

Триходський дім - фара, в якому живі Павлович. Будинок окружного суду - служить і тепер для цієї цілі.

Будинки державна школа і квартири для учителів збудовані 1909р.

Будинок окружного уряду, в якому поміщена сільськогосподарська школа.

Дім Ріфа, який служив за трактир-харківню. Будинок Олеара, Біланчика - Гаршади, де знаходяться торгівлі Моложна, Галантерія і торгівля бракованого товару.

За капіталістичної ЧСР був збудований Даньовий уряд, будинок державної банки і будинок МНК. За так наз. Словацького штату в 1943р. було започато з побудовою середньої школи. Будинки

був добудований 1947 році. Через ріку Окдаву і Ладомирку були побудовані залізно-бетонні мости. Обі православні церкви були побудовані ще XIX столітті а рим. кат. церкву у 1940 році. Асфальтовий тротуар був побудований 1943 році.

ництво у
ку до 1945р.

У хроніці погачкової школи згадується про історію шкільництва у Свиднику.

Перша школа у Свиднику була заснована в 1860р. на квартирі учителя в будинку теперішньої пекарні. Першим учителем був Іван Запотоцький. У 1889р. наступив на його місце Іван Поливка. У 1890р. була побудована двокласна церковна школа. У роках 1908-1909 побудовали державну двокласну погачкову школу, в яку записалось 20-25 учнів, дітей службовців, торгівців-євреїв. До 1918р. на школі навчалось на мадьярській мові, но від 28-го жовтня 1918р. у новій ЧСР погалоось навчатись на рідній мові. Погавше 1-го січня 1922р. з приказу Реферату міністерства шкільництва у Братиславі навгається на словацькій мові. Тільки у шкіль. році 1935-1936 було дозволено на церковній школі навгати на рідкій мові. Цю школу відвідувало всього 35 учнів, но понад 100 учнів відвідувало державну школу де і надалі навгання переводилося на словацькій мові.

Внаслідок того, що в окрузі були лише погачкові школи діти хліборобів і робітників не мали можливість студіювати на середніх школах, тому населення округа правом вишгало заскувати у Свиднику горожанську школу. Дозвіл на заскування горожданської школи був дальий

В шкільному році 1932-1933 з навчальною словацькою мовою. Навчання почалося 12-го вересня 1932р. з першим класом і було записано 74 учнів слідуєного національного складу:

15 учнів словацької національності

54 учнів української національності

4 учні жидовської національності

1 учень польської національності.

У шкільному році 1943-1944 громадянська школа мала 6 класів і навчання переводилося у адаптованому будинку Троїці. Всіх учнів було записано 218, з того 41 учнів словацької національності і 177 учнів української національності, т. є 81%.

хронологічний огляд

Хронологічний огляд важливіших європейських подій від 1937-1944р.

1. У 1937р. була приєднана аншлюсом Австрія до Німеччини.
2. У місяці жовтні 1938р. у Мюнхені Англія, Франція, Італія і Німеччина підписали арбітраж на ЧСР і Судети були приєднані до Німеччини. Через декілька днів було рішено у Відні приєднати Південну Словаччину і Південну Закарпатську область до Угорщини.
3. 14-го березня 1939р. Чехія і Моравія були приєднані до Німеччини а Словаччина була проголошена за так наз. незалежну республіку.
4. У грудні 1939р. виникла Радянсько-Фінська війна, яка кінчилася перемогою Радянського Союзу 12-го березня 1940р.

5. 10-го квітня 1940р Німеччина погала агресію проти Данії і Норвегії.

6. 10-го травня 1940р. Німеччина погала агресію проти Бельгії, Голандії Люксембурії.

7. 10-го червня 1940р Німеччина і Італія оголошили війну Англії і Франції а 14-го червня вже німецька армія окупувала Париж.

8. 29-го жовтня 1940р. Італія погала агресію проти Греції.

9. 22-го червня 1941р. Німеччина погала агресію проти Радянського Союзу.

10. 1943р. Німецька фашистична армія була зломана у боях о Сталінград і погала дефінітивно відступати.

смі від 1944
р.

У 1944 році німецька армія кожним днем відступала десятки кілометрів з Радянського Союзу і фронт наближався до Карпат, до кордонів так наз. Словацької республіки. Вся Східна Словаччина приготувалась до евакуації. Вже 7-го квітня 1944р. була оголошена добровільна евакуація для Свидницького округу. 29-го квітня 1944 року у Свиднику було зупинене навчання в школі і по школах погало квартирувати словацьке військо. У місяці травні 1944р. із Свидника евакуювали сім'ї службовців і зісталось тільки коренне населення Свидника, яке не мало на думці взагалі евакуювати. В місяці червні 1944р. фронт наближився до підніжжя Карпат і вже добре було чути до Свидника детонації артилерійської стрілки - канонади. Кінцем липня 1944р. через Свидник переходило у

Більшій кількості біженців з Польщі. 28-го серпня 1944р. у Банській Бистриці спалахнуло Словацьке національне повстання внаслідок чого і словацьке військо на Східній Словаччині в метушні покидало зброю та горами й лісами поспішалося приєднатись до допомоги Словацькому національному востанню.

8-го вересня 1944 року Радянська армія почала офензиву на Дуклянський перевал. 12-го вересня 1944р. після обіду Свидник був бомбардуваний. Були знищені будинки Андрея Дуцара, Йосифа і Ваня Мичака і Олена Русин. Жертвою впади:

Олена Коротка 68-ім річка, Олена Дуцар 26-річка, Марія Коротка 28-ім річка, Анна Біланчик 9-річка, Олена Ванюга 10-річка і Юрій Короткий річка дитина. Важко ранені були: Андрей Ванюга і Параска Біланчик.

Після бомбардування у Свиднику між населенням настала паніка, люди почались скривати у ліс під Чорну гору і у Труні. У лісі пережили 3 тижні, коли у жовтні повернулись до села, то німці їх примусили евакуювати. 4-го жовтня 1944р. артилерійські знаряди знищили млин і лісопильний завод. Після 4-го жовтня із населення вже ніхто не зостався у Свиднику:

Німецько-фашистичне військо довго підготовлялось до дефензиви на Дуклянському перевалі і рішили за кожну ціну удержати позиції у своїх руках.

Радянська армія і Перший лехословацький корпус, який був у складі IV-го українського фронту почали наступати по цій лінії.

Вже 18-го листопаду Радянське військо разом з Чехословацьким корпусом заняли Обшвар над Нижнім Кошарником а через тиждень німці уступили аж за Ондаву, так що 27-го лист. Радянське військо заняло Свидник а 30-го лист. Радянська армія вже мала кріпко врукат лінію Свидник, - Строшич - Стропків. 6-го грудня продовжилася лінія на Нижній Орлик а 21-го грудня на Валеник.

Під натиском Радянської армії німецьке військо примушене було із своїх позицій відступити і таким чином 19-го січня 1945 р. був визволений цілий Свидницький округ і навіть цілий Трашівський край.

Реконструкційні роботи.

Свидницьке населення, яке було частинно евакуйовано у Гіральтівцях зразу після переходу фронту верталосся у своє рідне село. Люди знайшли своє село до фундаментів знищене і спалене. Уз жилдомів на 90% були цілком знищені, а ті що залишились були так важко пошкоджені, що не можна було у них мешкати.

У публічних домів, які ще можна було відремонтувати зістали тільки Окружний суд, даньовий уряд, Троїця, Окружний національний комітет. Люди, що верталися з евакуації зразу будували собі землянки з того матеріалу, що знаходили з розвитку будинків. В цей час був великий недостаток будівельного матеріалу, тому що німці знищили всі лісопильні заводи. Партія і уряд піклували про рекон-

струкційні роботи. Протягом двох років постійно переводився ремонт тих будинків, які ще можна було пристосувати для мешкання. Рівночасно були реконструйовані дороги та побудовані тимчасові-пробізорні дерев'яні мости на ріках Ондаві і Ладоширці.

Жертви мінових
експлозій.

Німецькі фашисти залишили за собою замінувані поля, особливо правий берег ріки Ондави був цисто замінуваний. Крім цього танкові міни знаходились у сородах і на дорогах. Зразу після переходу фронту почалася акція розмінювання, но експлозії мін довго запришмали нещастя на людях і так впали жертвою:

14-го травня 1945р. Зван Панько, учень 4-го класу гор. шк.

25-го трав. 1945р. Петро Жудла, учень 3-го кл. гор. шк.

15-го черв. 1945р. Мосиф Сабол, учень 2-го кл. гор. шк.

29-го квіт. 1947р. Марія Кушкір, уч. 5-го кл. поч. шк.

15-го січня 1948р. Степан Шелестяк і його тест М. Курвіць.

МНК після переходу
фронту.

Зразу після повернення населення з евакуації у своє рідне село впершу першу був обраний перший місцевий комітет села Свидника очолюваний Михайлом Борцем, хліборобом. Початкова діяльність комітету не була легка. Населення поверталося з евакуації без харчових засіб, недостатньо одягнене і без житла. Уряд і партія оказували поміч на кожній ділянці і МНК цю поміч посередничав населенню.

Масові гроби в обво-
ді села.

У тутешньому селі фронт був зупинений понад 2 місяці, не мало бійців впало жертвою так радянських, чехословацьких як і німецьких. Німці зразу своїх мертвих похоронили у масові гроби біля церкви В. Свидника і на кладвищі Н. Свидника. Радянські і чехословацькі бійці

Були залишені на полі бою і тільки весною 1945р. місцеве населення їх збирало і похороняло на спільне кладовище біля церкви В. Свидника. Відтогаско звозили мертвих бійців з цілого округу, так що у Свиднику на спільному кладовищі є похоренено понад 11 тисяч радянських бійців.

Фінансові підприємства.

Після визволення нашої країни у населення були три різні валюти: валюта так наз. Словацької республіки, валюта Протекторату Чехії і Моравії - марки, і чехословацькі асигновки. У листоп. 1945р. була перша велика грошей, при чому кожна особа одержала найбільш 500 Кчс а злишки гроші були дані на в'язаний вклад. Тому, що цей час був великий недостаток харчових продуктів і промислових виробків як текстилю взуття, значно поширилась торгівля. Проти неї почалась боротьба картковою системою. У так весь текстильний і взуттєвий товар був на карточки а з харчового товару на карточки були мука, цукор, м'ясо і м'ясні виробки та оқири. Карткова система

була досконало обдумана і переводилася дуже старанно, внаслідок чого торгівля понизилася на мінімум.

Вибори 1946р.

Вибори з 26-го травня 1946р. потвердили правильність Кошицької програми і Комуністична партія Чехословаччини по кількості оказалась найбільшою партією в Чехословаччині. На Словаччині був міцно закоренений клерикалізм і словацький фашизм, які скривались у демократичній партії, яка у виборах одержала на Словаччині 62% голосів, комуністична партія 30%, партія свободи 4,2%, партія труда 3,1%. У самому Свиднику КПЧ мала велику перевагу

над іншими партіями і дістала понад $\frac{3}{4}$ голосів.

Дворічний план,
1947-1948рр.

Після виборів Національний фронт на пропозицію КПЧ оголосив дворічний план відбудови (реконструкції). Метою дворічки було відновити господарство, яке знищила фашистська окупація.

У проекті дворічного плану було зафіксовано про побудову греблі у Свиднику для гідроелектростанції. Старий Свидник мав бути затоплений, тому, що гребля мала бути велика в розмірах 7 кв. км а Свидник мали будувати на новому місці. Проект побудови гідроелектростанції не був реалізований, но, той самий фронт на побудову війною розбитого Свидника мав великий вплив внаслідок того будувались лише тимчасові будинки - провизорія. Через те було у 1947р. започато з побудовою 50 дерев'яних житлових будинків.

Після повійнових років у Свидницькому окрузі поширювалися заразливі хвороби та були рости випадки експлозії мін. Щоби населенню давати вчасну допомогу окружний націон. комітет потребував побудувати лікарню, що і здійснилося в 1947року побудовою дерев'яного павилону. Рівночасно потрібно було оказати поміч сиротам, які прийшли обатьків у війні, то у 1947р. був побудований дерев'яний павилон для дитячого.

Шкільні, освітні
і спілкові діла.

Наваннав шкільному році 1944-1945 не переводилося. Шкільні будинки і шкільне обладнання було війною цілком знищене. Тільки після часткової реконструкції погалося регулярне навчання, на середній школі 1-го жов. 1945р. а у погатковій школі 15-го груд. 1945р. Погаткова

школа мала 3 класи з 124-ма учнями а середня школа 4 класи з 151 учнями. Так на погатовій школі як і на середній навчання переводилося на рідній мові. Школи були лише державні а учителі з церковних шкіл були передбрані до державної служби.

За добу від 1945-1948 рр. у Свиднику працювали:
а, на погатовій школі: Іван Збіллей, дир. школи, Олена Келмій, учителька, Анна Кришко, учителька, Юлія Турчакій, учителька і Марія Петрикова.
б, на середній школі: Золтан Майдак, дир. школи, Юрій Цумбора, учит., Іван Ванца, учит., Габріїла Капишинська, учит., Марія Кудерява, учит., Василь Гринько, учит. Цецілія Галецова, учит., Віктор Котчак, учит., Йосиф Ставицзак, учит., Василь Моркляник, учит., Юлія Турчакій, учит., Дмитро Павлик, учит., Юрій Цумбора, дир. школи, Андрій Дулеба, учит., Олена Панкулш, учит., Федір Лазорик.
Побудова будинку середньої школи була закінчена у 1947 р.

Будинок Середньої школи у Свиднику.

Освітня діяльність була у своїх початках. Відбувалися академії на торжествах 1-го травня, День матері, День свободи - 28-го жовтня, Великої Жовтневої Соціалістичної Революції - 7-го листопада. На академії програми приготували школи. Співацько-музично-танцювальний ансамбль вів Юрій Цимбора. Драматичний гурток режисерував Віктор Коплак. 11-го травня 1947р. (вперше) виступив перший раз Український національний театр з драмою, "Ой, не ходи, Грицю".

В роках 1945-1948 спілкова діяльність ще не була масова. Спілка Матиця Словенська продовжувала свою діяльність ще з минулих режимів і її тенденція у Свиднику була національна. Спілка Чехословацький Червоний хрест мала характер харитативний т.е. із акції ЧХРА приділяла одяг, взуття, пакунки для новонароджених, вела харчові акції на школах та допомагала санітарною автомобільною при першій допомозі. Свидницька молодь почалась організувати у Союзі

молодежі Карпат. Хлібороби вступали за кленів Jednotné Sväzi volnikov. Жінки вступали до спілки Живени. Її діяльність полягалася в улаштуванні курсів шиття, варіння та бесід про домогосподарство.

Політичне та публічне життя.

Після виборів 1946р. політичне життя стало бурхливішим і у самому Свиднику. Прихильники буржуазії стали активними членами демократичної партії, яка вже почала свою діяльність в Свиднику. Її місцева організація комуністичної партії була настільки міцна, що керувала господарсько-політичне життя села Свидника.

Період від року 1948 до року 1959.

Лютий 1948.

Боротьба між Комуністичною партією та іншими буржуазними партіями відбулося в лютому 1948 р. Весь трудящий народ однодушно згуртувався навколо Комуністичної партії. Робочий клас 25-го лютого 1948 р. переміг. Від того часу демократична партія перестала існувати і її представники більше не посміли мисль публічно захищати інтереси буржуазії та своєї партії. Місцевий національний комітет був очищений від демократів і змичкений комуністами та безпартійними, які мали позитивне відношення до нашої народно-демократичної республіки.

Вибори в травні
1948 р.

Перед виборна кампань у Свиднику була старано переведена. На виборах була кандидатка Національного фронту і порожня кандидатка. У селі Свиднику за Національний фронт голосувало 664 громадян, т. є. 94%, порожніх кандидаток було 40.

Зразу після виборів з посту президента ризигував Др. Едуард Бенеш. Тому 14-го червня 1948 р. за Конституцією 9-го травня волею народу був обраний Клемент Готвальд за президента Республіки.

Переділ подій в селі
після лютого 1948 р.

Після лютого 1948 р. наше господарство почало розвиватися від капіталізму до соціалізму. Соціалістичний сектор безперервно почав зростати і у Свиднику. Була заснувана Машино-тракторна станція, поширюється Сільський складовий кооператив (РСД). Розростаються державні маєтки. Сектор дрібних виробників від 1950 р. почав змінюватися на соціал. кооперативне виробництво.

налізація.

Рештки капіталістичного сектору постійно витискуються і обмежуються. Вже 1948 р. почалися ліквідувати приватні торгівлі а то в першу чергу корчми Терберія, Калиняка, Ванюш, Кажимирової. Вслідуюгому року поступово ліквідувалися. М'ясні торгівлі: Баслара, Гавка, Брудняка, текстильні торгівлі Слимача, Ванюша залізна торгівля в Біланчика, харкова торгівля у Скленки, аптека Броша. Після 1950 року рівночасно ліквідувалися ремісництва: Шиття одягу, взуття, парихмахерство, кузнецтво, скларство і колесарство. Замість всіх тих приватних торгівель і приватного ремісництва у Свиднику є слідуючі національні підприємства: Харчі, взуття, одяжі, м'ясна, текстиль, моложна, овогі-фрукти, аптека, дрогерія, техноков, скло-порцелян, галактерія, вкуч, ресторан, їдальні, буфет, кондиторська, парихмахерство.

ва села після

Вже у першій п'ятирічці (1949-1953) було дефінітивно рішено, що гідроцентрала у Свиднику не буде. Тому почали із збільшеним темпом будувати Свидник.

В 1949-1950 роках було побудовано 22 двойдошківт. е. будинок для 2 сільськогосподарські усадьби для населення Свидника, якащуч війні були будинки знищені.

22-го грудня 1950 р. Свидник був включений на електричний струм Східнославацької електростанції.

В 1950-1951 р. були у Свиднику побудовані: двоповерховий будинок ОЖК, Готель Дуля, лікарня для 40 постелі і 18 квартир для службовців Окружного національного комітету.

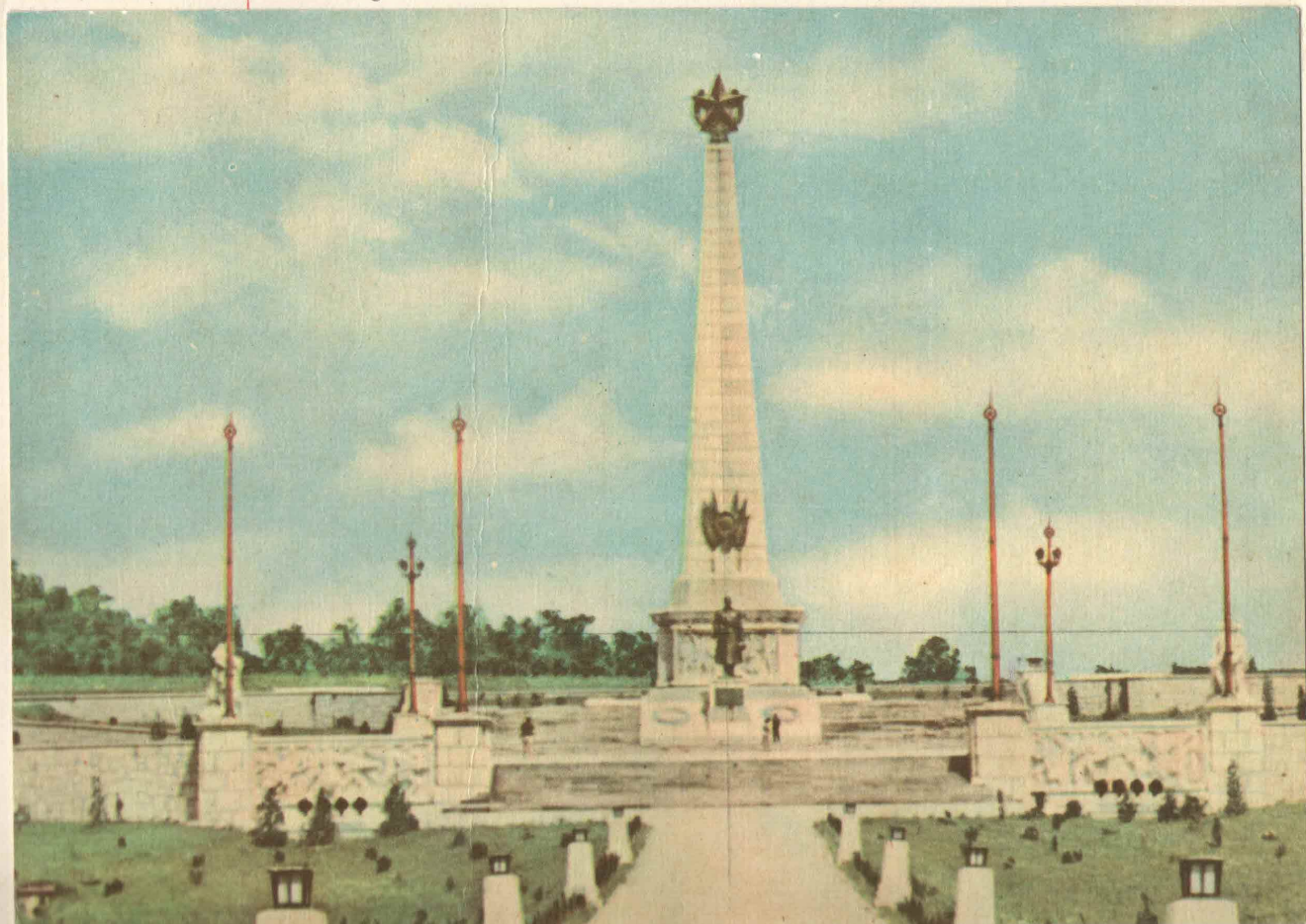
Вигляд Свідника у 1959 році.

В 1952-1954 р. у Свіднику були побудовані будинки: пошта, лісний завод, інтернат. В рамках державного будівництва протягом років 1951-1959 р. 160, а приватним порядком коло 80 квартир.

Свідник красується історичним пам'ятником павшим героям у боях Дуклянського перевалу за звільнення Чехословацької республіки. Пам'ятник був побудований 1954 р. і відкритий при нагоді 10-тих роковин боїв о Дуклю 6-го жовтня 1954 р. На цих загально-державних торжествах були присутні представники Партії і Уряду очолювані президентом республіки Антонієм Запотоцьким і прем'єр міністром Віліамом Широкии. На торжествах були присутні радянська і польська делегації та понад 20 тисячі публіки.

Пам'ятник є 33 м заввишки, обкладений травертином а на вершині знаходиться п'ятицифна

зірка. Біля пам'ятника є кладовище де поховано 11 тисяч радянських бійців.

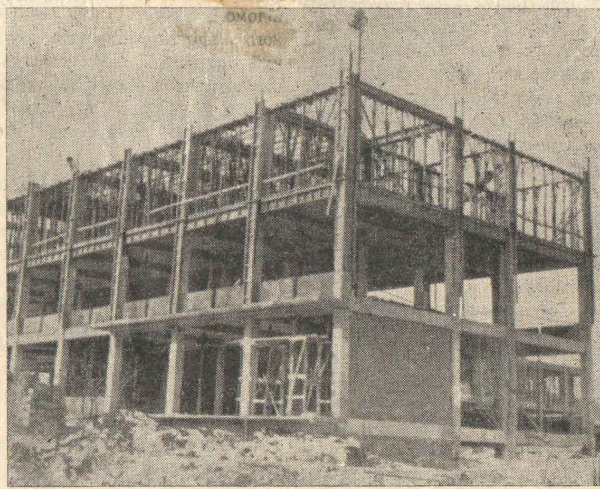
На правому боці ріки Ондави напроти пам'ятника знаходиться амфітеатр для 7 тисяч глядачів, збудований у 1955 році. На цьому амфітеатрі щорічно відбувається Свято пісні і танців українських трудящих, на якому святи сходяться понад 10-15 тисяч людей.

У 1957-1958 р. був збудований водопровід і переведена каналізація Свидника.

В роках 1957-1959 була переведена регуляція берів рік Ладомирки і Ондави. У 1958 р. був докінчений залізобетонний міст через ріку Ладомирку.

В 1959 р. був побудований Будинок служби, в якому знаходяться торгівлі і ремісництва.

В 1958р. було започато з побудовою Одегового заводу капітана Жаленкуна capacity 1500 робітників. Одеговий завод почав свою діяльність 1-го травня 1958р. в будинку уряду будівництва з 250 працівниками.

Перший завод в Свидницькій окрузі — швейна фабрика будується бистрим темпом. Погляд на частину нового заводу.

Наприкінці 1959р. почалося з побудовою Культурного дому напроти пошти.

В цьому самому році було переведено переіменування вулиць Свидника і нове нумерування будинків. Вулиці мають слідуєчі назви: Сталінова, Soviel'skych brat'ov, Golbergekova, Polná, Polivkova, Pavlovičova, Lidorjakova, Nová, Vidovateľska, Parliškánska, Kdravolná.

Треба згадати те, що Свидник після фронтти значно поширився що до кількості будинків, яких було до переходу фронту 208 а в 1959р. є всіх житлових 298.

Грошева реформа. Внаслідок того, що вже було значно багато грошей між населенням, тому у 1953 році була переведена грошева реформа. Старі гроші були замінені за нові 1:50. При вишкіні грошей у Свиднику було

декілька хліборобів, що мали на заміну понад 250 тисяч корук. Рівночасно з грошевою реформою була скасована карткова система продуктів і одягу і так люди могли вільно накупувати як харчі так і текстиль і взуття.

Культура.
а) шкільництво

Свидник і цілий округ з радістю прийняв вістку, що у Свиднику буде заснувана гімназія. Навчання на гімназії почалося 14-го вересня 1948р. на двох класах з російською викладовою мовою. Першим директором був Левин.

У шкільному році 1952-1953 на полаткових класах була зміна навчальної мови російської на українську. Поступово переводилась зміна викладової мови в 6-8 класах. 24-го квітня 1953р. був винесений новий шкільний закон о єдиній загальноосвітній школі. Внаслідок цього за-кона 1-го вересня 1953р. у Свиднику були сполучені поч. школа, середня і гімназія під одну дирекцію і так була заснувана одинадцятирічна середня школа з 17 класами.

лише.

У 1954р. був заснуваний паралельний клас з навчальною мовою словацькою.

В шкіль. році 1959-1960 школа має 20 класів з 607 учнями. При школі є заснувана дружина молоді, яку відвідує 35 учнів.

б) кіно

У Свиднику перші кінопредставлення були улаштуванні у 1947р. в фізкультурному залі середньої школи, на вузький фільм. З початку кінопредставлення не відбувалися періодично, лише після того, коли був в диспозиції фільм. Тому, що про фільм громадяни Свидника проявляли великий інтерес дирекція кіно в Трешіві від 1949р. влаштувала кіно з нормальною фреквенцією. Кінопредставлення відбуваються тепер періодично

у вівторок, середу, п'ятвер, суботу і неділю. Відвідування кіно є дуже добре, пересічно 100-120 глядачів.

радіоузла

Перший радіоузел у Свиднику був улаштуваний на МЖХ в 1952 р., який служив і служить для різних осіб, для широкої публіки.

Другий радіоузел знаходиться у будинку освіти, який служить для культурно-освітньої пропаганди.

бібліотека

Завдяки ОНК-культурно-освітнього відділу у Свиднику була заснована 1-го квітня 1953 р. Окружна народна бібліотека, яка є рівночасно і місцевою бібліотекою села Свидника. При заснуванні бібліотека мала 3145 книг, а кінцем 1959 року має 13 тисяч книг на українській, словацькій і російській мовах. За 1959 рік було випозичено 7618 книг.

здіт та здр-
і відносина.

Конституція з 9-го травня 1948 р. забезпечує нашим громадянам важливі соціальні права, як - от охорону здоров'я, медичну допомогу, забезпечення інвалідити та пенсії по старості. На охорону здоров'я служать контроль харків, лікарські огляди дітей, молоді і службовців. По саме головне те, що всьому населенню дається своєчасна лікарська поміч при різних захворюваннях. Для цього служать у Свиднику 12 лікарів різної спеціальності, які працюють на охорону людського здоров'я. Трудящі, що за старістю або через довготривалу хворобу ^{не можуть працювати} дістають соціальну або інвалідну пенсію. Всіх, які дістають вище задану пенсію є у Свиднику понад 190 осіб.

1960

Рік 1960 є роком ювілейного 15-річчя визволення нашої батьківщини героїчною Радянською армією. Братній радянський народ був тим, хто своєю історичною перемогою над гітлерівським фашизмом нам відкрив шлях до нового, справді квітучого і радісного життя.

Ми у ЧСР можемо щиро радіти, що успішно вирішили завдання переходу від капіталізму до соціалізму. Соціалізм у нас остаточно переміг і ми тепер у 1960 році вступаємо вперше до побудови передового соціалістичного суспільства, коли одночасно з завершуванням соціалізму будемо створювати матеріальні і культурні передумови для поступового переходу до комуністичного суспільства.

Президент республіки тов. Антонін Новотный у своїй новорічній промові підкреслює, що у 1960 році відбудуться важливі події в житті народів Чехословаччини як територіальна реорганізація, вибори до націо-

нальних комітетів та проголошення нової соціалістичної конституції.

Населення Свидника всі ці важливі події прийняло з бурхливим надхненням.

VI свято пісні і танцю.

Цього року 4 і 5 червня відбулося у Свиднику на амфітеатрі Шосте свято пісні і танцю українського населення Чехословаччини. На святі протягом двох днів виступали українські, словацькі, угорські та польські самодіяльні колективи. Понад 1500 виконавців продемонструвало красу українського фольклору, пишалося своїм мистецьким ростом.

Кульмінацією цього свята була післяобідня естрада, в якій виступив ансамбль Верховина, Трашівська педагогічна українська школа і Піддуклянський український народний ансамбль. На естраді було понад 7000 глядачів.

Вибори.

12-го червня 1960р. перебігли в нашій батьківщині великі вибори. У виборах був маніфестаційний прояв єдності партії і народу за депутатів у Національні збори і національні комітети.

У нашому Свиднику вибори перебігли гладко і радісно. А ще радісніший був результат виборів тому, що за кандидатів Націо-

нального фронту голосувало на 99,99% виборців. Так перемога кандидатів Національного фронту у виборах 12-го червня 1960 р. була проявом повного довіря наших трудящих.

Грамадяни Свидника голосували за наступних кандидатів:

1, До Національних зборів і Словацької народної ради тов. Василя Білака, уповноваженого шкільництва, уроженця із села Крайна Бистра.

2, До Крайового національного комітету тов. Івана Вашковича, робітника, уроженця Свидника.

3, До Округного національного комітету тов. Софію Дзуренду, учительку ОСШ у Свиднику та тов. Михайла Джурика, урядовця у Свиднику.

4, До Міського національного комітету у Свиднику 25 кандидатів, які всі на 100% дістали довіря народу.

Перше засідання нового МНК у Свиднику відбулось 20-го червня 1960 р., на якому були присутні всі новообрані депутати. На цьому засіданні було обрано голову М НК тов. Андрія Турника а за секретаря тов. Івана Салана. За членів ради М НК були обрані: 1, Юрій Гальчишин, 2, Іван Збілей, 3, Михайло Уличко, 4, Михайло Курилець, 5, Іван Морковця, 6, Андрій Турник, 7, Д-р Мирон Трибула, 8, Іван Салан, 9, Микола Шрага.

Остані члени МЖК: 1, Михайло Андрейко, 2, Юрій Бережний, 3, Іван Борщ, 4, Михайло Бурко, 5, Іван Ванчик, 6, Михайло Зошак, 7, Петро Зошак, 8, Михайло Кочка, 9, Марія Кушнір, 10, Михайло Мерещук, 11, Юлія Руда, 12, Михайло Русин, 13, Марія Сабалова, 14, Михайло Сабал, 15, Іван Федак, 16, Юрій Фелуш.

Місцевий національний комітет
поміщений в будинку бувшого ОЖК.

Територіальна
реорганізація ЧСР

На підкладі рішення ЦК КПЧ і Уряду в цьому році була переведена загально-державна територіальна реорганізація ЧСР. Дотеперішніх 19 країв ЧСР з'єднали до 9 країв. Рівночасно були з'єднані дотеперішні округи.

Внаслідок цього Свидник після нової територіальної реорганізації перестав бути округним містечком і дістався до складу Бардіївського округу та до складу Східнославацького краю, якого є місце перебування Кошиці.

Ліквідація округу відбувалась поступово. Вже 20-го березня 1960 року була округна конференція партії в Бардіїві і так цим днем перестав існувати округний комітет партії у Свиднику. Першого квітня переселили у Бардіїв округний народний суд, округний збір народної безпеки і Державну банку.

Після виборів до національних комітетів, т. є днем 12-го червня 1960р. перекратив свою діяльність Окружний національний комітет у Свиднику. Таким чином 12-го червня 1960р. Свидник перестав бути окружним містечком.

Треба сказати, що Свидник, який мав свою давню традицію тому, що вже за Австро-Угорщини був окружним містечком та за режимів після першої світової, то тепер потерпів на своїй славі, хоч зостався визначним містечком під історичною Дуклею.

Новий будинок
заводу.

Радісно було цього року святкування Дня кси. армії у Свиднику, яке відбулося 2-го жовня 1960р. Від скорого ранку автобуси та автомашини звозили громадян з усієї околиці до брами великого будинку Свидницької платтяної фабрики імені капітана Жаленки.

Молоді працівники заводу привітали голову партійної делегації, члена Політбюро ЦК КТЧ та першого секретаря ЦК КПС товариша Карола Бацілка, міністра споживної промисловості товаришку Божену Махачову-Досталову, міністра і уповноваженого СНР в справах шкіл та культури товариша Василя Біляка, Генерального консула СРСР в Братиславі І. А. Шульгіна, кандидата ЦК КС та першого секретаря КК КПС в Кошицях

Еміла Губця та інших партійних і громадських діячів.

Міністер споживної промисловості тов. Божена Махакова - Досталова передала трудящим в користування нову фабрику. Радісний факт, що влише новий свідницький платтяний фабриці одержує роботу понад 1500 чоловік. Населення Свідника з великою радістю прийняло у своїому містечку новий платтяний завод, який є початком розвитку промисловості цього краю.

арення
ГА.

Вже третій рік господарює ЄСТА у Свіднику на 997 га, з того 360 га рілля. Сільськогосподарська садиба позостає з корівника, свинарника та курячої ферми. У корівнику було 177 голів рогатої худоби, з того 81 корів.

Завдяки стараній організаційній праці під керівництвом голови артілі тов. Андрія Іванна, результати господарення у 1960 році покращались і були досягнені цілковиті плановані доходи в сумі 1 088 000 крон. Внаслідок цього планований трудодень 14 крон і 2 кг зерна був досягнений.

Слід задати, що у 1960 р. не були сприятливі кліматичні умови. Занадто дождливе літо спричинило пошкодження врожайності і внаслідок чого була низька гектарова врожайність як у пшениці 5,6 ц з га, у ячменю 10,6 ц, у жита 17 центерів.

ЄСТА віддала на континент 485 цу зерновин і 11 вагонів картоплі.

Під час року відчувався великий нестаток працівників, тому що на ЄСТА працювало всього 58 чоловік, збільшості від 46 до 60 років.

Ріст населення.

У Свиднику в 1960 р. налічується на 2700 громадян. Під час року народилось 53 дітей а вмерло всього 4 чоловік, що творить відношення народжених до вмерлих 7%.

Порівняючи з 1934 р. коли в Свиднику налічувалось на 800 громадян народилось 35 дітей а вмерло 17 чоловік що творить відношення народжених до мертвих 48%. Низьке проценто смертності є вислідок великої старанності Партії і Уряду, завдяки яким наші здоровоохоронні інституції змогли так піклуватися про здоров'я наших громадян.

Катастрофа наводнення.

Цілий рік 1960 був багатий на дощеві опади. Від ранньої весни до пізньої осені скоро кожний день падав дощ. Сонячних днів під час літа було дуже мало. Внаслідок того і польові роботи важко було переводити на протязі цілої весни, літа і осені. Найбільше опадів було в літні місяці. Надзвичайно дощовим був початок місяця серпня, коли від 3-го до 6-го серпня падав дощ без перерви в наслідок чого у Свиднику настало наводнення. У зрегульованого корита Ладомирки вода піднялася на стільки, що залила всю околицю біля ріки Ладомирки, залила шкільне подвір'я і огорож початкової школи. Внаслідок наводнення значно була пошкоджена і регуляція

ріки Ладомирки.

Рівночасно виллилася і ріка Ондава, яка залила сутерен Одялового заводу і готелю Дукля. Наводнення запричинило шкоди в сумі півдруга мільйона крон. Населення Свидника згадує, що таке катастрофальне наводнення було у 1904 році.

Стан шкільництва у 1960 році.

Комуністична партія і Уряд дуже дбають про розвиток освіти і культури нашого населення. Внаслідок чого і у Свиднику значно wzросло шкільництво опроти капіталістичному режиму. Про освіту молоді старається головним чином Одинадцятирічна середня школа, яка має 33 класів, 32 учителів та 650 учнів від 1 до 11 класу.

Школа є розміщена в будинку збудованому у 1947 році, крім того, навчання переводиться у старому будинку бувшої початкової школи та в будинку бувшого Округного національного комітету. Школу відвідують крім свидницьких дітей, і діти із сідуючих сіл: Юркова Воля, Ниж. Орлик, Ниж. Яглова, Виш. Яглова, Ладомирська, Вагринець, Шеметківці, Грабівчик, Ниж. Полянка, Кеківці, Шарбів, Крайна Порубка, Медвеже. Директором школи є молодий учитель з вищою освітою Микшир Степан.

Для дітей сиріт служить Дитдом, де є поміщено понад 100 дітей. Директором ДД є Софія Дзурендова, учительниця.

Малі діти від 3 до 6 років відвідують дитячий садок, в якому є понад 80 дітей.

Для поширення сільськогосподарської освіти у Свиднику була влаштована Сільськогосподарська школа та Сільськогосподарська майстровська школа. Ці школи є розміщені у новому будинку Окружного національного комітету. Обі школи відвідує понад 200 учнів. Директором Сільськогосподарської школи є Йосиф Новак та директором Сільськогосподарської майстровської школи є Йосиф Худик.

у дожи-
Свиднику. У 1960р. померла найстарша жінка Свидника Олена Мигальцова во віку 85 років а також померла Олена Жасова во віку 87 років. Слід згадати, що довгого віку доживаються переважно жінки. Цього часу найстарша людина у Свиднику є Андрій Куримець 82 річний.

акційських
в. У першій світовій війні через Свидник проходив фронт австрійсько-російської армії. Головним опором була Чорна гора, де полягло багато російських бійців. Свидник був значно спалений. Після переходу фронту були побудовані нові житлові будинки, які назвали „акційські“. Таких домків було збудовано на Нижньому Свиднику 14, з яких ще до тепер 4 стоять. На Вишньому Свиднику було збудовано понад 10 домків, з яких не залишився до тепер ні один, тому, що у другій світовій війні всі „акційські“ домки були зруйновані.

На фотографії акційський дощик на Лиж-
ньому Свиднику, який є майном Боднара,
№ 288.

Фотографія виготовлена у 1960 р.

1961

дна перепис.

Роком 1960 завершив наш трудящий народ під керівництвом КПЧ побудову соціалізму в нашій Батьківщині. Цей важкий етап розвитку нашого господарства зображує і результат народної переписи населення, будинків і квартир, яке було здійснене 1 березня 1961 року. Цього завданням було прослідити глибокі перемини, які настали в кількості, розміщеності і складу населення та домашності, в суспільній, господарській і культурній конструкції нашого суспільства і в складі квартирного і домового фонду. -

Після результатів народної переписи мала Чехословацька Соціалістична республіка к 1 березню 1961р. 13 742 000 мешканців, з того 9 587 000 в Чехії і в Моравії та 4 145 на Словакиї. Проти народній переписі з 1. березня 1950р. збільшилась кількість мешканців о 1 403 000 в ЧСР.

У самому Свиднику кількість мешканців на 1 березню 1961 року є 2860, що є о 2048 мешканців більше як у 1938 року. Збільшення населення у Свиднику настало головним чином побудовою одягового заводу, де працює до 1200 людей.

35 років у рядах партії

40 річниця заснування КПЧ.

З нагоди святкування 40-ої річниці заснування Комуністичної партії Чехословаччини в газеті „Нове життя“ про Миколу Юаса, громадянина Свидника була поміщена слідуєча стаття:

Микола Юас.

„Навпроти пам'ятника радянським героям у Свиднику, в невеличкому приміщенні сільськогосподарського кооперативного складу працює старший, духом ще молодий Микола Юас. Він пенсіонер по інвалідності. Життя, боротьба і труд загартували його так, що без роботи не може жити.

Микола Юас даколи згадує минуле. Даколи і неприємно споминати на насі віди, голоду і безробіття. При всім тім старі насі стали для нас доброю школою - щоб ніхто ніколи не зажив їх. Товариши Юас розповідав й о тім, що його притягло на бік трудящих, в ряди комуністичної партії, борців за хліб, працю, свободу для бідних, трудящих.

Але, правда, скромно і мало.

Отець Миколи на двох пісних землянках свидницького хотару доробляв хліб для десяткох голодних ротів. Але мало його було. Микола, його брати і сестри глядали жebraцькі таністри, палиці, дорогу за море.

У двадцяти роки з Країни Рад прийшов додому брат Миколи. Два роки він добровільцем прослужив у рядах Червоної гвардії. Прийшов з певним досвідом. Бо в революційній Росії навчився, як треба ламати панський режим і гнати їх, бо на власні очі він все там видів... Про все те він розповідав і рідному брату.

Біда, слова брата, зустріч з комуністичним депутатом Сидоряком привели Миколу Аласа до того, що в 1926 році він став в ряди борців за повалення буржуазного режиму. Тоді у Свиднику заснувалась ячейка Комуністичної партії Чехословаччини.

Активним членом КПЧ він залишився дотепер.

Фестивал у Свиднику.

Ⅶ свято пісні і танцю українського населення Чехословаччини відбулося 27 і 28 травня, яке було присвячене 40-річчю Комуністичної партії Чехословаччини.

Свято відкрив 27 травня о 14 годині голова Центрального комітету культурної спілки українських трудящих Віктор Копчак.

ПРОГРАМА
СЬОМОГО СВЯТА ПІСНІ Й ТАНЦЮ
СВИДНИК — 1961

PROGRAM
VII. SLÁVNOSTI PIESNÍ A TANCOV
SVIDNÍK — 1961

Першу естраду і Свято почав 300-членний з'єднаний музично-співацький колектив піснею Степана Ладижинського „Нова Маковиця“.

Протягом двох днів на фестивалі виступало 38 співацько-музичних і танцювальних колективів. Між ними були гостівські колективи: Танцювальний колектив Летка з Тряшева, Словацький самодіяльний колектив Чарніца з Кошиць,

Угорський колектив із Шасфарикова,
Польський танцювальний колектив із Чеського
Пешина та Музично-художній колектив
Медіового комбінату з Ужгороду.

Щорічний фестиваль українців був найкращим, наймогутнішим фестивалем миру, дружби і щасливого соціалістичного життя. На ньому брало участь понад 12 тисяч людей.

Українські, чеські, угорські, російські, словацькі пісні і танці говорили про міцну дружбу між нашими народами і великим Радянським Союзом.

Велика подяка закарпатцям, які прийшли до нас і заспівали нам свої і наші улюблені пісні. Ми раді, що могли їх привітати між собою.

МНК-кадрові зміни у керівництві.

По причині, що Саган Іван секретар МНК був переміщений на іншу функцію до Бордіюва, настали зміни у керівництві МНК. За депутата був додатково обраний Костик Йосиф, який прийняв функцію голову МНК. Секретарем був обраний Турник Андрій. Зміни були переведені у місяці серпні 1961 р.

Навчальний рік 1961-1962.

Навчальний рік започався 1-го вересня. Після нового шкільного закону школа організувана на Основну-дев'ятирічну школу і Середньо-загально-освітню школу для I-III класів. За новим шкільним

законом школоповинність продовжується з 8 на 9 років. В цьому році школу відвідує понад 700 учнів. Школа має 28 класів і 35 учителів.

Слід згадати, що в цьому шкільному році батьки української національності домоглися, щоб їх діти відвідували словацькі класи. Особливо це проявилось у початкових класах. Внаслідок чого настала слідуюча організація початкових класів: із 12 класів початкової школи було влаштовано 7 класів з викладовою мовою словацькою, а 5 класів з викладовою мовою українською. Рівночасно був організуваний один 6 клас з викладовою мовою словацькою.

Наскільки було бажання батьків, щоб і у вищих класах учні вчилися реальні предмети на словацькій мові, тому, від 1-го листопаду почавши 6-им класом почали вчитися на словацькій мові математику, фізику, хімію, біологію, майстерні і фізкультуру. На українській мові далше викладаються історія, географія і громадське виховання.

Кожним роком зростає кількість учнів і класів, що спричиняє недостаток приміщення для класів і тому навчання переводиться на дві зміни. В місяці вересні почалось з побудовою 23 класної школи, яка має бути докінчена у 1964 році, що допоможе відстранити змінність у навчанні.

Постачальна
ситуація.

При завершенні побудови соціалізму в нашій Батьківщині велике значення має забезпечення запасами харчів і промисловими виробками нашу громадськість.

Наша торгівля і підприємства громадського харчування мають заспокоїти наших трудящих достачею щоденної потреби, т. є харровою та промисловою продукцією, які наш народ потребує для своєї виживи та для підвищення життєвого рівня.

Для забезпечення харрової і промислової продукції є у Свіднику слідуєча продовольства сілька та підприємства:

Restaurácia a jedáleň hotela Dukli,	
Jedáleň	Odeva
Bufet	Galantéria
Potravinu	Partiový obchod
Ždroj	Sklo-porcelán
Želovos	Elektro
Mäsa	Kovo-mechanika
Mliekareň	Papier
Chlieb a pečivo	Hlovenská kniha
Obuva	Drogéria
Textil kusový	Tabák
Textil metrový	Lekáreň
Cukráreň	Holičstvo
Poštová novinová služba	Kaderníctvo
Obnova	Sklenárstvo
Pořičovňa a xberňa prádla.	

Треба сказати те, що всі ці магазинні підприємства служать не тільки для громадян Свидника, але і для всього Свидницького району, а особливо влітку для туристичного руху, який є дуже поширений.

Річний товарооборот свидницькі магазини та підприємства зроблять около 15 мільйонів крон, що є у 10 разів більше окроти 1940 року. Накупність кожним роком у Свиднику пропорціонально збільшується, так у 1961 році накупна тенденція окроти 1960 року зросла о 14% у окремих товарів. Коли порівняємо роки 1957, 1958, 1959 то ріст накупності у окремих товарів виглядає так:

Товар	1957	1958	1959	1960	1961
Мука	470	560	680	740	820
Цукор	375	410	468	520	610
Рація	56	94	148	192	238
Телевізори	—	—	8	18	127
Трачки	22	73	140	194	284
Меблі	298	520	780	1010	1280
Холодильні		4	8	18	27

(Числа є указані в тисяч кронах.)

З вищевведеної статистики є ясно, що життєвий рівень трудящих в нашому містечку пропорціонально збільшується, (чого) а це доводить, що XI з'їзд нашої партії правильно висунув лінію на ділянці торгівлі і що ця лінія є нашими трудящими здійснювана.

Телебачення
у Свиднику.

Свидницькі громадяни могли перший раз смотрити телебачення у місяці серпні 1961 році. Від того часу наявність телевізорів була незвичайно багата і до кінця року вже у Свиднику було понад 50 телевізорів.

Туристичний
рух.

Свидник і Дукля, де знаходяться монументальні пам'ятники героїв другої світової війни є кожний рік відвідувані багато тисяч громадянами з цілої нашої Батьківщини. Особливо велика кількість туристів приходить з Чехії та Моравії. Після статистики Туристу у Свиднику, цього року відвідало наше містечко понад 320 тисяч громадян. Цей туристичний рух був збільшений польськими туристами, тому, що 2 травня 1961 році була навіязана конвенція з Польською народно-демократичною республікою, наслідком якої, польськими туристами був уможвленний пропусковий перехід через кордон до Свидника. Протягом 5-ох літніх місяців відвідало Дуклю і Свидник 42 тисяч польських громадян. Характеристично те, що велика кількість цих туристів прийшло ради покупки деякого промислового товару, головним чином взуття, парасольки, галантерейний та текстильний товар. Свидницькі магазини влітку були переповнені польськими гостями.

Польські громадяни були дуже надхнені великою соціалістичною побудовою в ЧССР.

воохорона
льна забез-

В нашій ЧССР здоровельні служби даються вже у великій частині нашим громадянам zdarma, а декотрі служби вже цілком zdarma всьому населенню. Всі ці служби у Свиднику забезпечує лікарня з поліклінічною і амбуляційно-лікарською службою. Лікарня у Свиднику має відділ інтерний, хірургічний і дитячий. Поліклінічна старослівість є зубна, гінекологічна, кожна, психіатрична та легенева амбуляція. Лікарня є влаштувана в типізованому ПБЦ навилоні з року 1953 та в дерев'яному домику і разом має 75 ліжок. Про здоров'я людей піклує 18 лікарів. Амбуляції відвідує пересічно понад 9000 людей місячно.

Наш соціалістичний лад звертає велику увагу на соціальну забезпечку тих людей, які не є здібні фізичної праці. Тільки у Свиднику соціальні доходки дістає 154 громадян, з яких інвалідний дістає 63 громадян, старобний дохідок дістає 27 громадян, та сирітський дохідок дістає 20 дітей, соціальний дохідок дістає 36 громадян а 8 жінок дістає вдовський дохідок.

XVII з'їзд КПРС
в дні 17-31 жов-
тня 1961 р.

XVII з'їзд КПРС є визначною історичною віхою не лише в історії Комуністичної партії Радянського Союзу, але і в розвитку та в дальшому зміцненні міжнародного комуністичного руху і єдності соціалістичних країн в боротьбі за перемогу миру, демократії і соціалізму у світі.

Найвизначнішим результатом роботи XVII з'їзду є нова Програма Комуністичної партії Радянського Союзу. Програма КПРС розцінює сучасний стан розвитку всього людського суспільства і великі переміни, якими людство проходить в боротьбі за новий порядок.

Населення Свідника з великим зацікавленням слідкувало в пресі та по радіомовленню переді XVII з'їзду. Всі трудящі села Свідника вважають велике значення у новій Програмі КПРС, після якої праця стане джерелом радості і творчості та першою потребою людини. Поступово будуть створюватись умови для найвищого життєвого рівня та для комуністичного розподілу за потребою.

Слід згадати, що в цей час міжнародна ситуація постійно напружалась у зв'язку з приготуванням підписання мирового договору з НДР. Ця напруженість відбилась на всьому населенню і проявлялось головним чином у збільшеному накупі харчових товарів.

ова Свидни-

В п'ятирічному плані є у Свиднику запланована побудова цілого ряду великих будинків. Свидник кожним роком дістає все новіший і кращий вигляд. Асануються старі, дерев'яні будинки і на їх місці виростають нові житлові будинки.

Що все будувалося у Свиднику в 1961 році?

На будинку лікарні працювалося на промісті цілого року. Будинок лічниці буде докінчений у 1962 році.

Цього року докінчили побудову "Битовки" з 27 квартирами біля готелю Дукля. Це є перша битовка у Свиднику з центральним отопленням. Крім цей битовки зачалось з побудовою дальших трьох, в яких буде 63 квартир.

Підчас цілого року працювалось і на будинку Культурного дому, який буде закінчений у 1962 році.

В місяці серпні почалось з побудовою 23 класної загальноосвітньої школи. Побудова школи має закінчитися у 1963 році.

Протягом року було побудовано 8 індивідуальних будинків і започато з побудовою 5 будинків. Індивідуальні будинки будуються на різних місцях території Свидника. Таким чином, виростають нові вулиці Свидника з модерними житловими будинками.

Вибори суддів.

Розвиток в нашій соціалістичній республіці і в юстиції поширює участь трудящих в роботі суддів і рівночасно поступово переносить деякі їх функції на громадські організації.

З грудня 1961 року в цілій нашій Батьківщині відбулися вибори окружних суддів. До народного суду в Бардіїві були кандидувані наступні кандидати за село Свидник:

1. Анна Біляникова, робітниця ОЗЖН
2. Микола Гарбарчик, директор РіТ
3. Анна Жалинякова, робітниця ОЗЖН
4. Анна Цимборова, робітниця ОЗЖН
5. Іван Голодняк, робітник ОЗЖН
6. Степан Гашпарик, службовець, Еднота
7. Трина Тиханич, службовець ДМ
8. Микола Білий, службовець ДЛ
9. Іван Фечік, службовець МТС
10. Микола Пухір, робітник ЄСТА
11. Іван Юрина, службовець МНЖ
12. Марія Такунова, робітниця ОЗЖН.

Вибори відбулися від 7-ї год. ранку а вже о 11-ій годині були вповні закінчені. Присутність у виборах була 99,99%.

Так газдувала
ЄСТА за 1961 рік.

Хлібороби Свидника вже від 1958 року господарюють по соціалістичному способу у ЄСТА і з рока в рік досягають все кращих успіхів.

В рослинницькому виробництві артільники працювали як найкраще могли. В наших гір-

ських областях земля не така родюча як на рівнині. Але хлібороби Свидника робили все, що могли. План сіяння зерна дотримувався, хоча врожайність мала великий вплив погода, яка в цьому році не була сприятлива, а це тому, що падало мало дощу, особливо в часі вегетації. Це відбилосся на гектарових виносах як наприклад у пшениці 7 ц, жита 10 ц, ячменю 10,5 ц, вівса 9 ц, картоплі 145 ц.

Треба згадати, що врожайність картоплі була надзвичайно добра, яка не була вже кілька років.

Стан тваринного виробництва:

Волового скоту план 200 штук, дійсність 204, з цього корів план 100 голів а дійсність 71. Свиней план 200 штук, дійсність 201, з цього поросят план 25 а дійсність 23.

Середня скотобійна вага планована 300 кг а досягнута 324 кг, що є 108%. Планована дойвість на одну корову 1400 л а досягнута 1240 л, що є 88%, і цім було заприкинено, що державі не була здана достатня кількість літрів молока.

Під час року дійшло до кадрової зміни у керівництві а то голову ЄСГХ від 1 серпня 1961р. перевзяв інж. Михайло Бучко, уроженець Свидника, який до того часу заставляв функцію агронома.

Планований заробіток за трудоводень 14 Жче був досягнутий так, як і у 1960 році.

Погода у 1961 року.

Зима у 1960-61 році була занадто сприятлива. Скоро цілу зиму не було снігу і не були зазначені міцніші морози.

Весна почалася дуже скоро, особливо місяць березень був теплий. Так весна як і літо визначалися великими сухотами. В місяці серпні досягала щоденна температура 30-32°.

Також незвичайно суха була і осінь, тому, що в місяці вересні і жовтні майже не було жодних атмосферичних опадів. Була така сухота, що на річці Ладомирці було дуже мало води, а колодязі збільшої частини були без води.

Зима почалась вже коло 15 грудня, напало вище 15 см снігу і настали досить міцні морози. В дні 24-26 грудня ночні морози досягали понад 29 градусів а через день 10-12 градусів.

Місцева народна бібліотека.

На підкладі територіальної реорганізації Окружна народна бібліотека від 1 січня 1961 р. сталася. Місцева народна бібліотека села Свидника. Головне завдання бібліотеки є замиряти на підвищення культурного рівня наших трудящих та на завершення культурної революції. Пропагандія і масово-політична праця з книгою була зв'язана з господарським та політичним завданням нашого суспільства.

Старослівність о поновлення книжного фонду переводився так, щоб задовільняв що найширші маси наших трудящих. У зв'язку з цим за 1961 рік був приросток 1103 книг. З того:

- 2 книги класиків маркс-ленінізму,
- 110 книг загально-політичної літератури,
- 60 книг природознавчих,
- 75 книг сільсько-господарських,
- 5 книг з техніки,
- 13 книг з різних наук,
- 356 книг белетрії,
- 316 книг дитячої літератури.

Загальна кількість читачів у 1961 році була 652, з того 422 молоді. Взрослих читачів є пропорціонально менше.

За 1961 рік було випозичено 11417 книг. З цілкової кількості було випозичено:

- 52 книги маркс-ленінізму,
- 91 книга різної політичної літератури,
- 110 книг природознавчої літератури,
- 66 книг сільсько-господарської літератури,
- 12 книг технічної літератури,
- 89 книг з різною тематикою,
- 5845 книг белетрії,
- 5152 книг дитячої літератури.

З вище уведеної кількості книг було випозичено 6207 книг на словацькій мові, 412 книг на російській мові і 4743 книг на українській мові.

История Свидника.

Ще про історію села Свидника після книги
Бартоломея Крпелюца: Bardejov jeho okolie
dávno a dnes r. 1935 roku:

Osada táto pokostáva r. dvoch čiastok, totiž
r. Nižného a r. Vyšného Svidníka. V r. 1415-16 sa
obec menovala Žwydnegh.

Obec Vyšný Svidník r. 1694 bola majetkom Regé-
cxyho, na ním Fr. Rakocxyho II, ktorý ju daroval
svojmu osloboditeľovi - kapitánovi Hertxlovi. R. 1712
majiteľmi boli Regécxy, Orlický; r. 1714 Regécxy, Tolyan-
sky, Rokicky; r. 1752 znovu Rokicky; r. 1775 Girmay
a r. 1777 Regécxy.